

ШЛЯХ ФОРМУВАННЯ КОНЦЕРТМЕЙСТЕРСЬКОГО МИСТЕЦТВА: ДО ІСТОРІЇ ПИТАННЯ.

Зуб Галина Олександрівна
кандидат мистецтвознавства,
доцент, ORCID: 0000-0003-3908-032X
концертмейстер
Харківський державний музичний ліцей
+380(66)849-20-44, galinazub1970@gmail.com

Адам'ян Анастасія Ігорівна,
ORCID: 0009-0000-7170-5700
концертмейстер
кафедри вокально-хорової підготовки вчителя
Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна
академія» Харківської обласної ради
+380(66)043-44-03, 2amysunrise@gmail.com

Шлях становлення концертмейстерського мистецтва, як виду діяльності був достатньо довгим та складним. Його коріння беруть свій початок з епохи Відродження (в цей час з'явилися перші клавішні інструменти – клавіри), коли світська музика стала обов'язковою частиною королівських палаців і салонів багатіїв [1].

Придворні музиканти повинні були вільно читати з аркушу, володіти навичками співу та гри на різних інструментах.

Основним завданням музикантів-клавіристів був акомпанемент, що мав форму супровіду солюючим інструменту чи вокальному голосу. Цей вид виконавської діяльності був лише необхідною частиною навичок та обов'язків клавіристів і як окремий не виділявся.

Слід зазначити, що однією з головних вимог до музикантів було вміння імпровізувати. Мистецтво акомпанементу було ключовим елементом імпровізації, тому його мали опанувати всі клавіристи.

Вони, використовуючи цифровий бас (більшість звуків акомпанементу не були виписані, а лише цифри під басом, що вказували на бажану гармонію) повинні були проявити неабияку винахідливість у відтворенні композиторського задуму.

Про велику увагу, яку приділяли мистецтву акомпанементу в XVII-XVIII століттях, свідчать праці Ф. Е. Баха, Й. Маттесона, Ф. Гаспаріні, Й. Гейніхена, присвячені насамперед питанню розшифровки генерал-басу, що є основою техніки акомпанементу.

В роботах були представлені не лише методичні рекомендації щодо техніки гри, а зосереджувалася увага на самому акомпаніаторі. Серед завдань, що ставилися – образне письмо, вміння розвивати тему, транспонування, читання з аркушу, вільне володіння генерал-басом [3].

Сучасна наука розглядає останній як виконавську практику барокової музики, практичну форму музикування, що полягає в грі гармонічних структур, які виконуються клавіристом на основі басової лінії – continuo. [3]

Однак у XVIII столітті трактування генерал-баса було набагато ширшим, ніж просто вправа на акомпанемент, поєднуючи виконання акордів та їх поєднання з голосоведенням.

Це був «принцип» та «модель» теорії музичної гармонії, оригінальна система музичної теорії та нормативної виконавської практики, яка також була важливим елементом вчення про композицію.

Теорія баса continuo давала змогу якнайповніше дослідити його різноманітність, що виявляється в багатьох видах супроводу (від простих складів до фактур, насичених контрапунктом), у стилістичній й жанровій диференціації басового continuo, в палітрі можливих фактурних та динамічних нюансів, в системі мелізматики й музичних фігурацій.

Важливу роль у розвитку концертної майстерності відіграли методичні настанови музикантів-практиків (Ф. Куперена, Ж. Ф. Рамо, Й. Маттезона та Й. Крістенсена), які залишили нам у спадок теоретичний аналіз та узагальнений досвід ансамблевої гри [3].

Відомий французький композитор, органіст і клавесиніст Ф. Куперен вважав мистецтво акомпанементу одним з найнеобхідніших і найцікавіших мистецтв у музиці.

Головне завдання концертмейстера – встановити музичну структуру твору, художньо-технологічну основу для солістів, створити умови, необхідні для розкриття художнього образу твору і максимального творчого самовираження соліста [4].

Нові можливості для розвитку як інструментальної музики, так і професії концертмейстера створила поява фортепіано – вдосконаленого наступника клавесина, модернізованого у 1709 – 1711 роках італійським майстром-інструменталістом Бартоломео Крістофорі з ударним (молоточковим) механізмом [3].

«*Gravicembalo col piano e forte*» (клавесин з м'яким і гучним звучанням) – збагачені звукові джерела цього інструменту посилили просвітницький і педагогічний вплив фортепіано на різні верстви європейського населення.

Періодом зросту інтересу до фортепіанної освіти у всіх її формах став кінець XVIII – початок XIX століття.

На сьогодні, діяльність концертмейстера займає важливе місце в системі естетичного виховання особистості. Вона сприяє розвитку у вихованців різних естетичних утворень: смаку, культури, сприйняття, уявлення, ефективності та цілісності.

Характер виховної ролі концертмейстера, спрямованість його громадської діяльності є важливими критеріями, що визначають соціальну значущість музичного мистецтва та місце в системі духовно-культурних цінностей виховання майбутнього покоління.

На сучасні критерії, яким має відповідати концертмейстерське мистецтво, є надзвичайно високими. І це ще раз підкреслює першорядність та важливість певної виконавської практики по відношенню до вокального мистецтва.

Список літератури

1. Антонюк В.Г. Вокальна педагогіка (сольний спів): підручник. Київ: ЗАТ «Віпол», 2007. 174 с.
2. Ашихміна Н.В. Концертмейстерський клас: навчальний посібник для здобувачів вищої освіти. Одеса : Університет Ушинського, 2019. 206 с.
3. Грінченко Т. Д. Історія виникнення та становлення професії піаніст-кон-цертмейстер. Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. 2017. Вип. 49. С. 280–284.
4. Люблінський А. Теорія та практика акомпанементу: методологічні основи – Л., 1972 р.-138с.